

Practoraat *docentprofessionalisering*

Landstede

Prac-to-raat

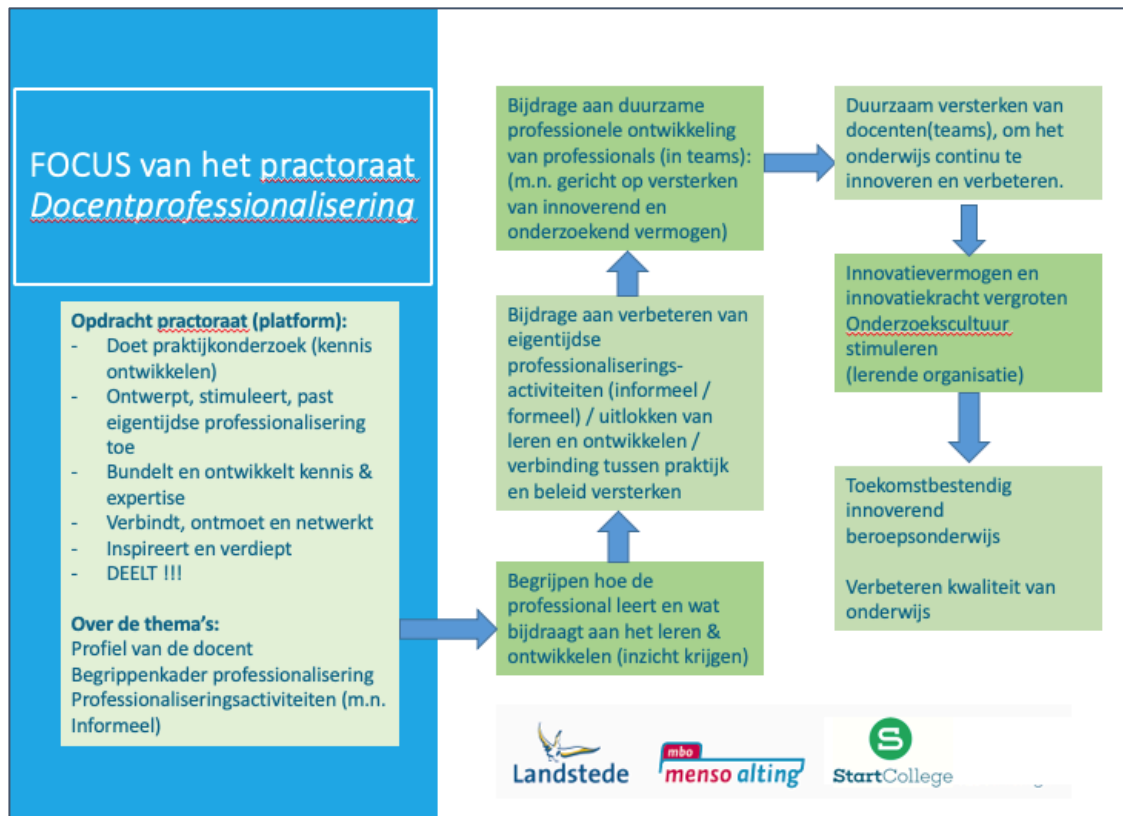
Een platform voor kennis ontwikkelen door onderzoek, kennis delen en praktische innovatie

Startdocument 2019

Samenvatting

Het practoraat is een stimulans voor Landstede MBO, mbo Menso Alting en Startcollege om rondom het actuele thema 'docentprofessionalisering' kennis bij elkaar te brengen, kennis en inzicht te ontwikkelen door onderzoek te doen en daardoor zich te profileren, een onderzoekscultuur te stimuleren en de innovatiekracht te vergroten.

Het practoraat functioneert als een *platform voor onderzoek naar docentprofessionalisering*, verbonden aan de dienst Onderwijsondersteuning.

Inleiding

Practoraat *docentprofessionalisering*

Landstede start met het onderwijskundig practoraat *docentprofessionalisering*. Passend bij de afspraak binnen het mbo '*Ieder Mbo een practoraat*'.

Aanleiding is ons besef dat het verzorgen van goed beroepsonderwijs in een continue stroom van ontwikkelingen in het beroepsonderwijs, vraagt om een investering in professionalisering van docenten(teams), dat gebaseerd is op inzichten uit onderzoek over het leren en professionaliseren van de docent (Vähäsantanen e.a., 2016) in het algemeen en specifiek binnen de context van Landstede. Professionalisering van de docent staat dan ook hoog op de agenda bij Landstede. Het is nodig dat we daarvoor een actueel perspectief op en inzicht in het profiel, het handelen en de professionele ontwikkeling van docenten(teams) ontwikkelen. Met de start van dit practoraat wil Landstede een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van (inzichten in) professionele ontwikkeling van docenten(teams) binnen Landstede.

Strategienota 2019-2022

Het practoraat *docentprofessionalisering* is onderdeel van de eigentijdse koers van Landstede Groep (Strategienota 2019-2022), waarin we volop inzetten op de ontwikkeling van medewerkers en verder bouwen aan een cultuur waarin voortdurend van en met elkaar wordt geleerd. Landstede acht het daarvoor noodzakelijk om over het leren van docenten(teams) kennis bij elkaar te brengen, praktijkkennis te ontwikkelen (weten wat werkt!) en eigentijdse (professionaliserings)praktijken te ontwikkelen om in te kunnen spelen op de (nodige) veranderingen en toekomst van het beroepsonderwijs.

Onderzoekopdracht practoraat

Het practoraat doet onderzoek naar het profiel van de docent in de toekomst, het gemeenschappelijk begrippenkader en de opbrengsten en effecten van eigentijdse professionaliseringspraktijken, waarbij ook specifiek gekeken wordt naar de bijdrage, bruikbaarheid en opbrengsten van praktische tools, interventies en activiteiten aan het innoverend- en onderzoekend vermogen van docenten(teams). De onderzoeksvragen richten zich op de populatie docenten en docententeams, specifiek in het mbo, binnen Landstede, Menso Alting en Startcollege. Onderzoek wordt uitgevoerd door (kader)docenten uit de teams met een onderzoekstaak. Echter kunnen in onderzoek, uitgevoerd binnen opleidingsteams, ook andere mbo-opleiders betrokken worden.

Kansen

Het starten met het practoraat *docentprofessionalisering* biedt ons kansen!:

Practoraat versnelt eigentijdse *docentprofessionalisering* in het MBO

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar professionalisering van specifiek docenten in het mbo. Er is nog weinig zicht op waar het bij de professionalisering van deze gemêleerde groep docenten om zou moeten gaan (De Bruijn, 2012) en wat werkt in professionalisering (Heller e.a., 2012). Door de onderzoeksactiviteiten van het practoraat willen we meer grip krijgen op en beter begrijpen hoe een docent leert en hoe professionalisering eruit zou moeten zien. In het practoraat komen denken en doen samen, waardoor de ontwikkeling van en de kennis over eigentijdse *docentprofessionalisering* versnelt ontwikkelt en meteen getest wordt. Het practoraat ontwerpt en stimuleert eigentijdse (formele en informele) professionaliseringsactiviteiten op de werkplek van docenten(teams). Het practoraat *docentprofessionalisering* biedt de mogelijkheid om de focus op professionalisering, de ontwikkeling van de docent en de verbinding tussen praktijk en (Landstede)beleid te versterken (zie doelen Voorjaarsbrief, 2018; Inrichtingsdocument SO/BD, 2018).

Practoraat draagt bij aan innovatiekracht en onderzoekscultuur

Onderzoek en onderzoekend vermogen staan hoog op de agenda van het mbo (ECBO, 2017). Onderzoek doen is één van de meest effectieve professionaliseringsactiviteiten voor docenten (Martens, 2010) en draagt bij aan het realiseren van onderwijsvernieuwing en innovatie (Zwart e.a., 2015; Stichting Practoraten, 2016). Door het ontwikkelen van een onderzoeksplatform dragen we bij aan het optimaliseren van de verbinding tussen theorie en praktijk, stimuleren daarmee de onderzoekscultuur en versterken het anders durven doen (duurzaam innoveren). Het stelt ons in staat nieuwe kennis en inzichten te laten ontstaan, deze te benutten en actief te laten bijdragen (Ruijters, 2015). Hiermee geeft Landstede concreet invulling aan een professionele leergemeenschap en ruimte voor innovatie (zie Inrichtingsdocument SO/BD, 2018).

Practoraat ondersteunt strategisch HR-beleid

Strategisch HR-beleid en professionalisering van docenten(teams) is één van de grootste uitdagingen voor het mbo voor de komende jaren (Mbo-raad, 2018; Onderwijsraad, 2011; OECD, 2016). Ook wij denken na over visie, beleid en activiteiten i.h.k.v. professionalisering in de context van een krimpende arbeidsmarkt (Voorjaarsbrief, 2018; Inrichtingsdocument SO/BD, 2018). Het onderwijskundig practoraat over '*docentprofessionalisering*' en de opbrengsten van het practoraat ondersteunt bij het ontwikkelen

van visie en strategisch beleid. Tevens kan het een onderdeel zijn om talentvolle toekomstige en huidige docenten te binden en te boeien aan en voor onze organisatie.

Practoraat draagt bij aan de lerende organisatie

Het practoraat beoogt bij te dragen aan het vormgeven van ons beleid en Landstede als lerende organisatie (zie doelen Voorjaarsbrief, 2018; Inrichtingsdocument SO/BD, 2018; Strategienota 2019). Het is een mogelijkheid om ons te profileren en onderscheiden als mbo met meer ruimte voor professionele ontwikkeling van docenten. We laten zien dat we het leren van, door en met professionals binnen onze organisatie van groot belang vinden en dat we hier optimale condities voor willen creëren. Dat we niet alleen nadenken en praten over de toekomst van onderwijsprofessionals, maar dat we als lerende organisatie in co-creatie met onze docenten dit ook praktisch vormgeven!

Practoraat biedt loopbaanperspectief aan masteropgeleide docenten

Het practoraat biedt de masteropgeleide docent binnen Landstede de mogelijkheid om gepositioneerd te worden als docent met een onderzoekstaak. De docent wordt uitgedaagd om onderzoeksvaardigheden verder te ontwikkelen en te benutten en krijgt daar ook de ruimte toe. Op die manier biedt Landstede perspectief en uitdaging.

Profilering als aantrekkelijke gespreks- en samenwerkingspartner voor samenwerking mbo-hbo

Het practoraat geeft Landstede de mogelijkheid om zich te profileren als gesprekspartner en kennisinstelling (Strategienota, 2019) in de regio betreffende het uitvoeren van onderzoeksactiviteiten, het delen van kennis en de professionalisering van docenten(teams). Daarnaast biedt het practoraat de mogelijkheid om gebruik te maken van de synergie die ontstaat in samenwerking met het hbo, oa. lerarenopleidingen.

Practoraat draagt bij aan de opleidingsschool (Samen Opleiden)

Het practoraat ondersteunt bij de doorontwikkeling van Landstede als opleidingsschool. Het ontwikkelen van onderzoekend vermogen (cq. kritisch reflecterend vermogen) van onze toekomstige collega's (studenten lerarenopleiding en pdg) is nodig (Projectaanvraag Landstede Samen Opleiden, 2016). Ook de toerusting van onderzoekend vermogen van werkplekbegeleiders behoeft aandacht, zodat zij zelf beter in staat zijn om het onderzoekend vermogen te stimuleren en te begeleiden van de docent in opleiding (visie Landstede Samen Opleiden, 2018). De onderzoeksexpertise van het practoraat ondersteunt daarbij. Daarnaast dragen de inzichten uit onderzoek van het practoraat bij aan een betere beroepsontwikkeling van startende docenten binnen Landstede, met name het zicht op het profiel van de docent (programmaliijn 1). Tevens zijn de professionaliseringsactiviteiten voor startende docenten, vormgegeven binnen Samen Opleiden, onderwerp van onderzoek voor het practoraat. Uitkomsten zijn ondersteunend aan de kwaliteitsverbetering van het inductieprogramma.

Focus van het practoraat *docentprofessionalisering*

Innovatief beroepsonderwijs

Landstede heeft de ambitie om nu en in de toekomst innoverend beroepsonderwijs vorm te geven en uit te voeren, want studenten goed voorbereiden op een toekomst in een veranderende beroepsomgeving vraagt innovatie van het mbo! Dit innovatieve beroepsonderwijs wordt vormgegeven en uitgevoerd door opleidingsteams, bestaande uit meerdere (kader)docenten. Om dit optimaal te kunnen doen is een sterk toekomstbestendig profiel van de docent nodig, een sterke focus op innoverend vermogen en optimale (formele en informele) professionalisering die de ontwikkeling van docenten(teams) stimuleert en dat verankerd is in de organisatie binnen een ontwikkelingsgerichte organisatiecultuur.

De rol van de docent bij innoveren!

Onderzoek onderschrijft dat een docent een centrale rol speelt in het bouwen aan de verandercapaciteit van scholen en het vermogen om te kunnen innoveren (Stoll e.a., 2006; Kuijpers e.a., 2010; Oude Groote Beverborg, 2015). Dit betekent dat naast de prestaties van studenten, het innoverende vermogen van een school wordt beïnvloed door de kwaliteit van de docent (Runhaar, 2008; Vermeulen, 2016).

Uitdagingen!

Het practoraat *docentprofessionalisering* sluit aan bij het realiseren van deze ambitie door (praktijk)kennis en inzichten op te bouwen, aansluitend bij de volgende uitdagingen:

- het vormgeven van het profiel van de docent van de toekomst;
- het vormgeven, stimuleren en expliciteren van professionalisering van docenten(teams);
- het stimuleren van het innoverend vermogen van de docenten(teams);
- het stimuleren van het onderzoekend vermogen van de docenten(teams);

Deze uitdagingen hebben allen tot doel bij te dragen aan het duurzaam versterken van het handelen (denken en doen) van de docenten(teams) om het onderwijs bij Landstede mbo te kunnen innoveren, verbeteren en te versterken. Hieronder worden de vier uitdagingen en de rol van het practoraat toegelicht.

1. Profiel van de docent in de toekomst

De docent is van toegevoegde waarde binnen de kaders van het leerproces van de student (De Bruijn, 2012) en wordt als sleutel tot succes in de schoolloopbaan van de studenten genoemd (oa. Ministerie ocw, Kwaliteitsafspraken mbo). De positie van de docent in het mbo verandert, gevestigde posities en rollen van docenten zijn onderwerp van debat (Weishaupt, 2015). De docent in het mbo moet adaptief zijn (De Bruijn, 2013) en responsief (Nieuwenhuis, 2013) en daarmee een verbinder zijn tussen school en werkveld. Die dynamiek, het leren van de student op school en in de praktijk, vraagt dat de docent vak-, branche-, en schooloverstijgend moet kunnen werken en in samenwerking met alle actoren in de omgeving. Beïnvloed door het werken in een complexe omgeving, met veel verschillende actoren, opvattingen, belangen en door de noodzaak te opereren op en over grenzen ('boundary crossing'), ontstaat de vraag hoe de docent zich profileert in dit (mijnen)veld en de discussie over het profiel van de docent in de toekomst. Hierbij passeren verschillende perspectieven de revue, zoals de docent als innovator, initiator en transformator; de docent als ontwerper; de docent als uitvoerder; de docent als beoordelaar en de docent als kenniswerker (Vermeulen, 2016).

Ook geeft het *kwalificatiedossier van de docent mbo* (mbo-raad, 2015) en het *beroepsbeeld voor de leraar* (Snoek, e.a., 2017) daarbij houvast. Er is echter (nog) geen consensus over het profiel en wat dit betekent voor het handelen van docenten(teams). Deze dialoog is cruciaal om vervolgens professionaliseringsbeleid en -activiteiten optimaal te kunnen vormgeven. Naast de discussie en de dialoog over het profiel van de docent, ligt de vraag hoe Landstede een inspirerend en uitdagend ontwikkelperspectief voor de docent kan (blijven) bieden (Snoek e.a., 2017).

Rol van het practoraat bij de dialoog over het profiel van de docent

Het practoraat fungeert als een katalysator die de dialoog over en het expliciteren van de opvatting over het profiel van de docent (Vermeulen, 2016) kan aanwakkeren in samenwerking met alle betrokken

partijen. Door het in kaart brengen van het huidige en toekomstgerichte handelen van de docent in de diverse, branche-specifieke, (grens)praktijken binnen docenten(teams) wil het practoraat scheidt krijgen op de verwachtingen van de docent in de toekomst en geeft het practoraat inzicht in de ontwikkelingen van het profiel van de docent en input voor de dialoog.

2. Professionalisering vormgeven en stimuleren

Dat continue professionalisering van de docent nodig is, weten we inmiddels. Professionalisering vormt een belangrijke sleutel om docenten voldoende in hun kracht te zetten (Brouwer e.a., 2018). Het zijn immers de docenten die beleid of innovaties daadwerkelijk tot uitvoer moeten brengen en tot een succes maken. Door het vormgeven van optimale professionalisering wordt professionele ontwikkeling gestimuleerd. Van belang is deze begrippen te expliciteren. Bij professionele ontwikkeling zou het volgens Gerken e.a. (2016) moeten gaan om versterken van het flexibel kunnen zijn in het werk, met innovaties en toekomstige veranderingen kunnen omgaan, de benodigde professionele expertise ontwikkelen en onderzoekmatig kunnen werken ('reflective practitioner'). Onderzoek heeft echter laten zien dat niet alle professionaliseringsactiviteiten ook werken (Kuijpers e.a., 2010; Lubberman & Pijpers, 2013). Uit review studies over de impact van professionaliseringsactiviteiten op het handelen van docenten, blijkt dat deze impact zeer beperkt is (Beijaard e.a., 2007). Veel professionaliseringsactiviteiten worden met name formeel vormgegeven, waarbij onvoldoende rekening wordt gehouden met de dynamiek van de dagelijkse praktijk en het leren in de context van het dagelijkse werk van de docent (Hoekstra e.a., 2009; Gerken e.a., 2016). Terwijl uit onderzoek is gebleken dat voornamelijk de informele ongeplande professionaliserings-activiteiten die tijdens het werk plaatsvinden het meest bijdragen aan de ontwikkeling van docenten (Runhaar, 2008; Van Eekelen, 2005; Vanthournout e.a., 2014) zoals door de dagelijkse omgang met studenten en collega's (Zwart e.a., 2007; Hoekstra e.a., 2007). Deze informele ongeplande professionaliseringsactiviteiten verklaren meer dan tachtig procent van de professionele ontwikkeling (Martens, 2017). Aangezien informeel leren niet (altijd) doelgericht is en zich op elk moment en elke plaats kan voltrekken (soms ook onbewust), ligt hier een belangrijke kennisvraag (Dochy, 2016). Als we dit in kaart kunnen brengen (Dochy, 2016), krijgen we meer grip op hoe een docent leert, hoe professionele ontwikkeling gestimuleerd kan worden en hoe professionalisering vormgegeven kan worden.

Rol van het practoraat bij het vormgeven en stimuleren van professionalisering

Het practoraat ondersteunt bij de uitwerking van de professionaliseringvisie, -beleid en -activiteiten door het expliciteren van de professionaliseringsbegrippen, zoals 'wat is professionalisering?' en 'wat verstaan we onder professionele ontwikkeling?'. Door vanuit verschillende (theoretische) perspectieven deze begrippen te definiëren, ondersteunt het practoraat bij het ontwikkelen van een gezamenlijk Landstede begrippenkader en jargon. Dit verbetert de aansluiting tussen praktijk en beleid (bottom-up effect). Daarnaast doet het practoraat onderzoek naar de opbrengsten en effecten van eigentijdse (experimentele) praktijken van professionalisering zo dicht mogelijk bij het dagelijkse werk van de docent, waarbij met name de focus ligt op het inzichtelijk maken van de bijdrage van informele professionaliseringsactiviteiten van docenten en teams aan professionele ontwikkeling en hoe dit bevorderd kan worden.

Door creatieve praktijken en (praktijk)kennis over het (informele) professionaliseringsactiviteiten van docenten in co-creatie te ontwikkelen, bij elkaar te brengen en te delen kan het practoraat de Landstede organisatie ondersteunen bij het stimuleren van leren, het vormgeven van professionalisering en het creëren van een leerklimaat (Dochy e.a., 2016) waarin de professional, de docent binnen Landstede, zich optimaal professioneel kan ontwikkelen.

3. Innoverend vermogen van de mbo-docent

Het proces van innoveren binnen mbo-opleidingen, klein of groot, centraal of decentraal geïnitieerd, is lastig. Het proces van innoveren stuit vaak op resistentie of oppervlakkige implementatie, al dan niet bedoeld als schijninnovatie of 'window dressing' (Dochy e.a., 2016). Innovaties leiden binnen het mbo en bij Landstede regelmatig onvoldoende tot daadwerkelijk de gewenste verandering en/of verbetering. Bij zowel het initiëren, vormgeven als het uitvoeren van innovaties heeft de docent een belangrijke rol (Onderwijsraad, 2014). Daarin wordt innovatief (en ondernemend) en wendbaar vakmanschap van de docent gevraagd (Donker van Heel & Achtereekte, 2018), om zodoende een bijdrage te leveren aan innovatie van een beroepsopleiding. De verwachtingen van een docent zijn hoog. Een innovatieve docent is voortdurend in beweging, bedenkt hoe het beter kan, is extern georiënteerd, netwerk actief en zet deze in, leest over het vak, gaat bij anderen te rade, enthousiasmeert collega's en ontwikkelt zelf een efficiëntere aanpak. Die kritische reflectie, het daarnaar handelen en tegelijkertijd nadenken over hoe het efficiënter kan, is de kern van innovatie (Stichting practoraten, 2016). De verwachtingen zijn er, echter is er weinig zicht op het (stimuleren van) innoverend vermogen van de docent en opleidingsteams en wat daaraan bijdraagt. Wellicht gaan onderwijsvernieuwingen zo moeizaam, omdat er weinig kennis is over de wijze waarop docenten leren in deze continu veranderende context (Bergen, 2008). Innovatief gedrag kan echter niet worden opgelegd, maar wel worden uitgedaagd (Vermeulen, 2016). Aansluitend vraagt deze verwachting iets van onze schoolorganisatie, namelijk dat de professionalisering aansluit bij het stimuleren van dit innoverend vermogen en tegelijkertijd bij de manier van leren van de docent (en zijn professionele identiteit) (Vermeulen, 2016), het team (en het teamleren) en de organisatie (visie op leren

en ontwikkelen), zodat het innoverend vermogen ook ondersteunt kan worden. Daar kunnen innovatieve manieren van leren en professionaliseren ondersteunend bij zijn (Hogeschool voor Kunsten Utrecht, 2018).

Rol van het practoraat bij het stimuleren van het innoverend vermogen

Het practoraat doet onderzoek naar de bijdrage, bruikbaarheid en effectiviteit van praktische tools, interventies en activiteiten aan het innoverend vermogen van docenten(teams). Door het expliciteren van wat innoverend vermogen van de docent inhoudt, wat het kan bijdragen aan het innoverend vermogen van de opleiding en aan de kwaliteit van het onderwijs, en door nieuwe inzichten en praktische tools over het stimuleren van innoverend vermogen van de docent in co-creatie te ontwikkelen, te verzamelen, toe te passen (experimenteren) en door inspirerende praktijken te delen, wil het practoraat ondersteunen bij de professionele ontwikkeling en het innoverend vermogen van docenten(teams) en daarmee het innoverende vermogen van Landstede.

4. Onderzoekend vermogen van de mbo-docent

Voorbereiden op de toekomst van het mbo vraagt om onderzoekend vermogen van docenten(teams) (Stichting practoraten, 2016). Onderzoekend vermogen is nodig om bij te blijven bij de maatschappelijke ontwikkelingen, de veranderende beroepspraktijk en de ontwikkelingen in vakinhoud en –didactiek (Stichting practoraten, 2016). Het stimuleren en ontwikkelen van het onderzoekend vermogen (Andriessen e.a., 2014) van de docenten(teams) is dus de moeite waard. Het brengt de kwaliteit van professioneel handelen van de docent en de kwaliteit van onderwijs verder (Kwakman, 2004; Martens, 2010; Onderwijsraad, 2013). Dat veronderstelt dat docenten samen met collega's, onderzoekers en anderen, kritisch blijven reflecteren op mogelijke antwoorden op vragen en keuzes en hun eigen praktijk kunnen verbeteren door zelf onderzoek te doen. Specifiek wordt in het kader van de onderzoekende professional ook vaak gesproken over de *reflectieve professional* waarbij het kunnen reflecteren onderdeel is van het onderzoekende vermogen van een docent (Enthoven et al, 2014). Onderzoekend vermogen kan worden opgevat als het samengaan van vier elementen: (1) een onderzoekende, reflectieve houding, (2) het toepassen van onderzoek(skennis) binnen de eigen werkpraktijk, (3) het doen van onderzoek en (4) het ondersteunen van het ontwikkelen van onderzoekend vermogen bij anderen (collega's en studenten) (Van den Berg, 2016).

Het 'onderzoek doen', als onderdeel van het onderzoekend vermogen, wordt genoemd als een van de meest effectieve professionaliseringsactiviteiten voor docenten (Martens, 2010) en kan bijdragen aan het realiseren van onderwijsvernieuwing, o.a. door onderzoekend innoveren (Zwart e.a., 2015; Stichting Practoraten, 2016). Het onderzoekende vermogen van de docent wordt echter nog onvoldoende benut. Het stimuleren van onderzoekend vermogen gaat niet vanzelf (Stichting Practoraten, 2016). Er is een omgeving nodig waarin het kan ontstaan en wordt bevorderd, in co-creatie, samenwerking en synergie met en tussen verschillende betrokkenen en instellingen. Boundary crossing en informatie acquisitie blijken daarbij waardevolle activiteiten te zijn (Bouwmans, 2018). Door dit samen te doen in een groep of een team, op de werkplek, wordt de toepassing en doorwerking van de opbrengsten van onderzoekend vermogen bevorderd (Ponte, 2012).

Wat is onderzoekend vermogen? Vier opvattingen.

'Een professional met onderzoekend vermogen is iemand die moeite wil doen om te leren hoe iets werkt, een onderzoekende houding heeft en op deskundige wijze probeert te verbeteren, te vernieuwen en te veranderen (Van Doorne, 2011).'

'Onderzoekend vermogen stelt de professional (en student) in staat creatief, innovatief en methodisch te werk te gaan. Zij hebben zelf een onderzoekende houding, kunnen onderzoeksresultaten toepassen en zelf de onderzoekscyclus doorlopen (Hogeschool Utrecht, 2015).'

'Onderzoekende professionals zijn betrokken bij de kwaliteit van het beroep en de verbetering daarvan, in staat tot betekenisvol reflectie, kan onderzoek vertalen naar betekenisvolle innovatie van de praktijk en werkt vanuit het besef van de context' (ref).

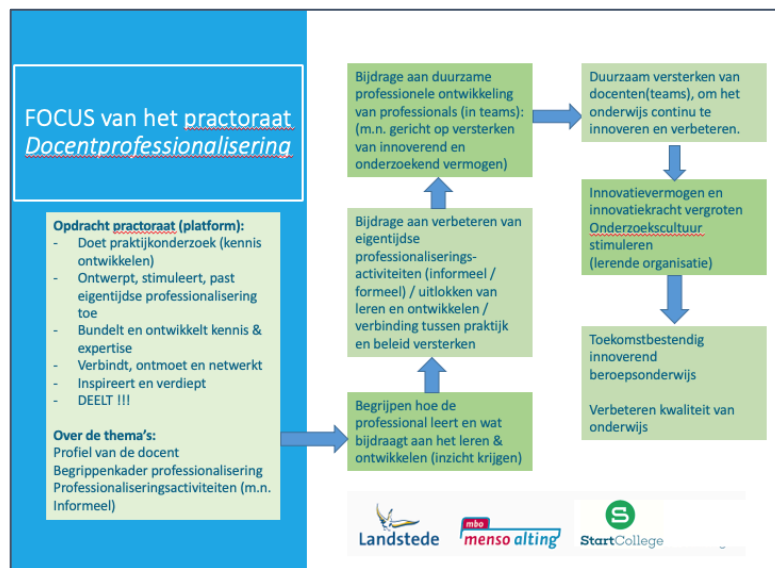
'Onderzoekend vermogen bestaat uit (1) een onderzoekende houding, (2) kennis uit onderzoek en praktijk van anderen toepassen en (3) zelf onderzoek doen (Andriessen e.a., 2014).

Rol van het practoraat bij het stimuleren van onderzoekend vermogen

Het practoraat wil door het uitvoeren van verschillende stimuleringsactiviteiten het onderzoekend vermogen van docenten en opleidingsteams bevorderen. Het practoraat doet onderzoek naar de bijdrage, bruikbaarheid en opbrengsten van de eigen activiteiten die het onderzoekend vermogen van docenten(teams) stimuleert en benut, maar doet ook onderzoek naar de activiteiten die buiten het practoraat plaatsvinden ter bevordering van het onderzoekend vermogen.

Opdracht van het practoraat

Het practoraat *docentprofessionalisering* draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs binnen Landstede door:

In het practoraat werken we aan de opdracht oa. door ...

- het uitvoeren van praktijkgericht onderzoek en het systematisch betekenis geven aan (praktijk)kennis uit onderzoek waardoor inzichten worden ontwikkeld over professionalisering(svragen) van docenten(teams);
- het onderzoeksmatig ontwikkelen van creatieve eigentijdse professionaliseringspraktijken (bv. interventies, activiteiten, tools);
- het vergroten van de inspanningen voor kennisontsluiten, -delen en -benutten uit onderwijsonderzoek, binnen Landstede;
- het participeren van docenten in het practoraat, zodat in co-creatie ontwikkeling van het onderzoekend vermogen wordt gestimuleerd en docenten de mogelijkheid krijgen onderzoeksexpertise verder uit te bouwen;
- het creëren van een onderzoeksplatform, waarin samen gewerkt wordt, verbindingen en netwerken ontstaan en worden versterkt;
- het verankeren van, inbedden van, en versterken van de onderzoeksdeskundigheid binnen de scholen en de dienst en het versterken van de samenwerking tussen scholen en de dienst door samen onderzoek te doen;

Voor wie?

De (kader)docent

Het practoraat *docentprofessionalisering* is een onderzoeks-, expertise- en netwerkplatform voor onderwijsonderzoek waarin docenten participeren die onderzoek doen met en voor alle docenten(teams) binnen Landstede mbo. Het biedt specifiek de masteropgeleide docent, de mogelijkheid om de onderzoeksexpertise te benutten en verder te ontwikkelen binnen Landstede.

Mbo-studenten

Parallel aan de professionalisering van docenten(teams), ontwikkelen mbo-studenten ook een onderzoekend vermogen gedurende hun beroepsopleiding bij Landstede. Het practoraat hoopt een bijdrage te leveren aan het ontwikkelen van dit vermogen door op onderzoek gebaseerde tools te ontwikkelen waarbij docenten samen met studenten onderzoeksactiviteiten kunnen uitvoeren.

Met wie?

Kennisinstellingen

Het practoraat beoogt samen te werken met een hbo-lectoraat (of lectoraten). Het lectoraat ondersteunt onder andere bij de ontwikkeling van de inhoudelijke- en onderzoeksexpertise binnen het practoraat.

Student-onderzoekers

Bij het uitvoeren van onderzoeksactiviteiten kunnen student-onderzoekers uit het HBO en WO ondersteunen en een bijdrage doen.

Docenten die onderzoek doen in het kader van een opleiding (pdg, hbo of master):

Bij het uitvoeren van onderzoeksactiviteiten kunnen docenten ondersteunen en een bijdrage doen die in het kader van hun opleiding een onderzoek uitvoeren.

Beroepspraktijk

Opleidingsteams hebben een intensieve samenwerking met de beroepspraktijk. De student leert op school en in de beroepspraktijk. Zij voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor het leerproces van de student. De beroepspraktijk weet als geen ander welke branche-specifieke innovaties relevant zijn voor het mbo en daarmee van belang zijn voor de docent. Beoogd wordt de beroepspraktijk te betrekken bij het uitvoeren van branche-specifieke onderzoeken die plaatsvinden binnen het practoraat.

Onderzoeksplan

Programmalijnen en onderzoeksvragen

Op basis van de beschrijving van de uitdagingen is gekozen om te starten met drie programmalijnen, met ieder eigen onderzoeksvragen. In de loop van de ontwikkeling van het practoraat kunnen onderzoekslijnen worden aangevuld.

Door op systematische wijze onderzoeksactiviteiten uit te voeren in de (branche-specifieke) context van de docenten(teams) probeert het practoraat vanuit verschillende perspectieven grip te krijgen op en inzicht te krijgen in de toekomstige profiel van de docent, een gezamenlijk begrippenkader, effectieve professionalisering en (de doorwerking daarvan op) innoverend- en onderzoekend vermogen van de mbo-docent.

Docenten binnen het practoraat doen onderzoek naar:

Programmalijn 1	Programmalijn 2	Programmalijn 3
<i>Profiel van de docent</i>	<i>Gezamenlijk begrippenkader</i>	<i>Professionaliseringsactiviteiten</i>
Onderzoeksvraag: Wat is het profiel van de docent in de toekomst en wat betekent dit voor het handelen van docenten(teams)?	Onderzoeksvragen: Wat zijn de definities van de professionaliseringsbegrippen die toegepast worden binnen docenten(teams)? Wat is het gezamenlijke kader van professionaliseringsbegrippen voor Landstede mbo?	Onderzoeksvragen: Welke (informele) professionaliseringsactiviteiten dragen bij aan professionele ontwikkeling van docenten(teams)? Wat draagt bij aan het uitdagen en ontwikkelen van <i>innoverend vermogen</i> van docenten(teams)? Wat draagt bij aan het stimuleren en benutten van <i>onderzoekend vermogen</i> van docenten(teams)?

Aanvullende onderzoeken en financiering

Intern gefinancierd onderzoek

PhD onderzoek naar professionele ontwikkeling

In 2017 is gestart met een promotieonderzoek binnen Landstede naar de samenhang tussen de professionaliseringsactiviteiten die ervaren mbo-docenten ondernemen en hun professionele ontwikkeling. Dit is in samenwerking met Hogeschool Utrecht (Lectoraat Beroepsonderwijs) en de Open Universiteit.

Extern gefinancierd onderzoek

Onderzoeks(ver)richtingen in de praktijk van de mbo-docent.

NRO-gefinancierd onderzoek naar de kenmerken en effect van initiatieven op het kritisch-reflectief werkgedrag van docenten.

Penvoerder ECBO, looptijd 2017-2020.

Status: toegekend.

RIF Campus Kind & Educatie, 2019. Innovatiecluster Kind & Educatie.

Het practoraat is betrokken bij actielijn 3 en 4 'professionaliseren'.

Status: toegekend

Onderzoeksaanpak

Ontwerpgerichte aanpak van onderzoek

Per onderzoeksvraag zal door de onderzoekers in het practoraat, in een proces van kennis-co-creatie, de methoden van onderzoek verder worden uitgewerkt. Dit is onderdeel van de startfase van het practoraat. Er zal gebruik worden gemaakt van verschillende soorten onderzoek (mixed-methods: kwantitatief en kwalitatief), echter zal daarbij zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van een ontwerpgerichte aanpak van onderzoek (Van Aken & Andriessen, 2011). Deze aanpak van onderzoek ondersteunt het toepassingsgerichte- en ontwikkelingsgerichte proces om te komen tot nieuwe toepassingen, nieuwe creatieve praktijken (praktijkgericht innoveren) en creatieve oplossingen in samenwerking met de docenten(teams) binnen Landstede en passend bij de ontwikkelingen binnen deze beroepsopleidingen.

De ontwerpgerichte aanpak nodigt uit om mee te denken, samen te werken en te onderzoeken (research-practice partnership).

Activiteiten van het practoraat

Het practoraat voert verschillende onderzoeksactiviteiten uit. Het delen en verbinden is een van de belangrijkste kritische succesfactoren voor het benutten van onderzoek, dit betekent dat het van belang is om alle expertise, personen, kennis en netwerken met elkaar te verbinden.

ACTIVITEITEN PRACTORAAT
ONDERZOEKEN – VERBINDEN - ONTMOETEN – DELEN – INSPIREREN – VERDIEPEN

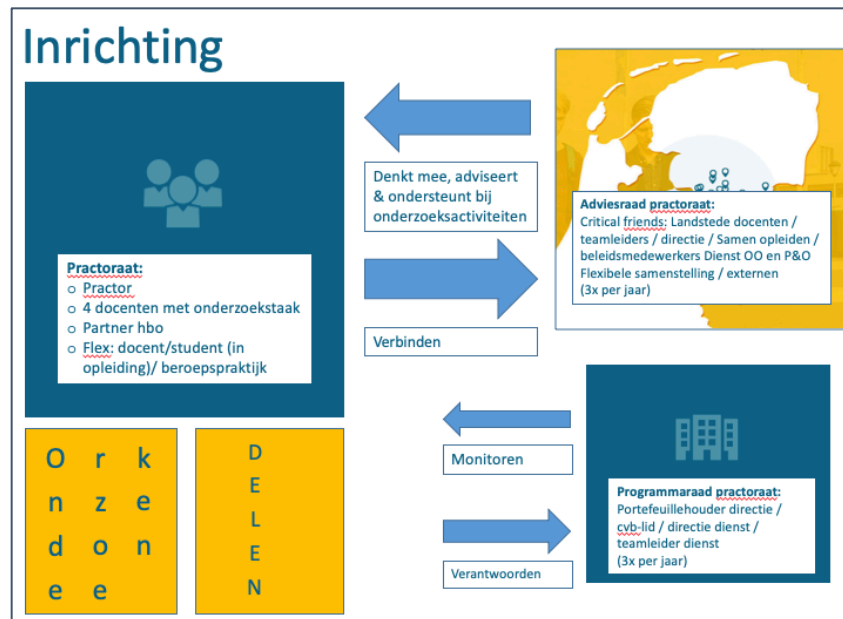
Duur van het practoraat

Het practoraat wordt voor de duur van vier jaar ingesteld.

Startfase:	2019
Groefase:	2020-2021
Consolidatiefase:	2022-2023
Afronding en/of vervolg:	2023

Inrichtingsplan

Het practoraat functioneert als een *platform voor onderzoek naar docentprofessionalisering*, verbonden aan de dienst Onderwijsondersteuning. Bij de activiteiten die het practoraat gaat uitvoeren zijn verschillende actoren betrokken.

Practoraat *docentprofessionalisering*

Het practoraat bestaat uit:

- een practor
- docenten met een onderzoekstaak (vast)
- studenten en docenten die in het kader van hun opleiding aansluiten (flex)
- een partner uit het hbo-lectoraat

De **practor** is als senior beleidsmedewerker werkzaam bij de dienst Onderwijsondersteuning. De practor is (vooralsnog) het eerste aanspreekpunt, geeft sturing aan, begeleidt en borgt de kwaliteit van alle onderzoeksactiviteiten in samenwerking met alle betrokken partijen.

De **docenten met een onderzoekstaak** worden voor een gedeelte van hun aanstelling gekoppeld aan het practoraat voor het uitvoeren van de activiteiten in het practoraat, waarbij de focus zal liggen bij het uitvoeren van de onderzoeksactiviteiten behorende bij een van de onderzoekslijnen. We hebben gekozen voor drie onderzoekslijnen, waar bij voorkeur meerdere docenten aan worden gekoppeld, die gezamenlijk alle onderzoeksactiviteiten, behorende bij de onderzoekslijn uitvoeren. Studenten en docenten die in het kader van hun opleiding onderzoek doen, kunnen aansluiten bij een van de onderzoekslijnen en voor een kortere periode, meestal een half jaar, onderzoeksactiviteiten uitvoeren binnen practoraat.

De partner vanuit het **HBO-lectoraat** ondersteunt bij de opstart van het practoraat, kan inhoudelijke feedback en professionalisering verzorgen en bewaakt de kwaliteit vanuit een externe positie. Daarnaast biedt het practoraat de mogelijkheid voor het versterken en voor meer inbedding van onderzoek en het delen van kennis in de regio en de daardoor versterking van de regionale samenwerking tussen mbo en hbo.

Adviesraad

De adviesraad bestaat uit een groep *critical friends* samengesteld uit interne en externe experts. Deze groep experts denkt mee vanuit hun eigen rol en positie over, adviseert en ondersteunt indien nodig bij de onderzoeksactiviteiten behorende bij de onderzoekslijnen van het practoraat. Deze programmaraad wordt in de startfase samengesteld.

Programmaraad

De 'programmaraad' bestaat uit de directeur van de Dienst Onderwijsondersteuning, een lid van het directie-beraad met in zijn portefeuille 'professionalisering', een lid van het CvB en de practor. Deze groep monitort de activiteiten en voortgang van het practoraat. De practor legt verantwoording af aan de stuurgroep, tevens biedt de stuurgroep de mogelijkheid om strategische dilemma's te bespreken en keuzes te maken. De stuurgroep monitort de financiering en stuurt de communicatie en PR aan.